

**Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky
Správa CHKO Pol'ana**

**Program starostlivosti
národnej prírodnej rezervácie Ponická dúbrava
(územie európskeho významu)
na obdobie rokov 2017 - 2046**

1. Základné údaje

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu, ak je pridelené
385

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiam medzinárodného významu

Územie je súčasťou súvislej európskej sústavy chránených území (Natura 2000). Bolo zaradené do Národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu pod kódom SKUEV0383 Ponická dúbrava.

1.3. Kategória a názov územia

Národná prírodná rezervácia (NPR) Ponická Dúbrava

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu

Ponická dúbrava patrí k najstarším chráneným územím na Slovensku (prvýkrát bola vyhlásená územná ochrana územia „Ministerstvom orby“ v Budapešti v roku 1895).

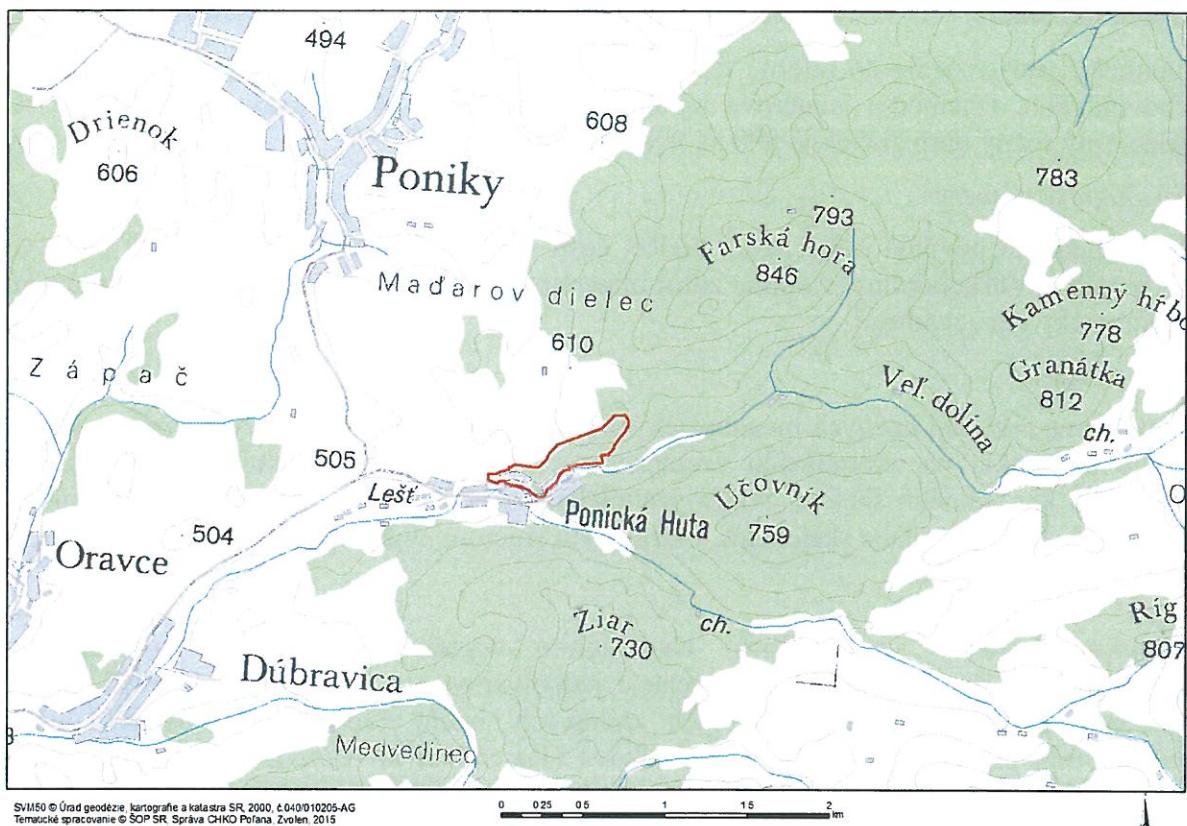
Následne bola legislatívna ochrana zmenená Úpravou Ministerstva kultúry SSR č. 1555/1983-32 zo dňa 31.3.1983 (vyhlásená štátnej prírodnnej rezervácii Ponická dúbrava), prekategorizovaná na národnú prírodnú rezerváciu vyhláškou MŽP SR č. 17/2003 Z. z. zo dňa 9.1.2003 (príloha č. 1).

Územie je súčasťou súvislej európskej sústavy chránených území (Natura 2000). Bolo zaradené do Národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu (ÚEV) schváleného Uznesením Vlády SR č. 239/2004 dňa 17.3.2004. Zoznam bol vydaný Výnosom MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, v ktorom bolo predmetné územie zaradené do návrhu území európskeho významu pod označením SKUEV0383 Ponická dúbrava. Dňa 25. januára 2008 bolo vydané rozhodnutie Komisie ES K(2008)271, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma zoznam území európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne, ktorého súčasťou je aj predmetné územie (provincia Západné Karpaty, oblasť Slovenské Stredohorie, celok Zvolenská kotlina, podcelok Ponická vrchovina).

1.5. Celková výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma

Celková výmera územia je 13,34 ha.

Ochranné pásmo nebolo osobitne vyčlenené podľa § 17 ods. 3 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskôrších predpisov (ďalej len „zákon“), preto podľa § 17 ods. 7 zákona je ochranným pásmom 100 m široký pás smerom von od hranice chráneného územia (CHÚ) a platí v ňom tretí stupeň ochrany.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

V tejto kapitole boli použité údaje z projektu ochrany CHÚ (KOLEKTÍV, 1982, ďalšie dátá z rezervačnej knihy CHÚ) aj s priebežnou citáciou literatúry, údaje z mapovania v teréne z rokov 2013-2014.

Geografická poloha a geomorfologické pomery

NPR Ponická dúbrava sa nachádza za severovýchodným okrajom obce Ponická Huta, pri vstupnej časti do Veľkej doliny v Ponickej vrchovine, kde zaberá strmé zalesnené svahy. Geomorfologicky patrí územie do podsústavy Karpát, provincie Západných Karpát, subprovincie Vnútorných Karpát, oblasti Slovenského stredohoria, celku Zvolenská kotlina a podcelku Ponickej vrchoviny. Pozoruhodná je najmä východná časť územia, kde procesy erózie využívajúc vrstevnaté uloženie kremencov a ich narušenie trhlinami, rozčlenili skalné odkryvy na zoskupenia vežovitých útvarov, miestami až charakteru skalného mesta. V tomto rozsahu je to zo slovenských CHÚ na kremencoch najpestrejšie územie. NPR je v nadmorskej výške 500 – 650 m n. m. a zaberá strmý 30-35 ° južný svah nad obcou Ponická Huta.

Geologické pomery

Územie je tvorené spodnotriásovými sedimentárnymi horninami. Vo východnej časti územia sú to hlavne kremence svetlých farieb, rôzneho stupňa zrnitosti. Slabá premena spôsobila, že dnes majú charakter epimetamorfovaných kvarcitov. Smerom k západu sa charakter sedimentov čiastočne mení, masívne kvarcity prechádzajú do bridlíc, kremítich pieskovcov a piesčitých vápencov. Tektonicky je toto územie radené ku krížanskej jednotke.

Klimatické pomery

Klimaticky patrí územie do mierne teplej oblasti, obvodu mierne teplého, mierne vlhkého, vrchovinového. Priemerná januárová teplota vzduchu je -3 až -6 °C, v júli 16 až 17 °C a priemerný ročný úhrn zrážok je 800 až 900 mm.

Hydrologické pomery

Územie patrí do povodia rieky Hron, dielcej časti – povodie potoka Zolná (pravý breh, vo vstupnej časti Veľkej doliny, v doline zdroj minerálnych vód). Vo vlastnom chránenom území sa vodné toky nenachádzajú.

Pôdne pomery

Územie je na rozhraní hnedých mezobázických pôd a podzolov a podzolových pôd – podzoly železité až rankle na zvetralinách kremencov a na terciérnych sedimentoch s výrazným zastúpením kremenného skeletu. Podľa zrnitosti ide o pôdu piesočnato-hlinitú, miestami až hlinitú, bez skeletu až slabo skeletnatú, východným smerom zvyšovanie kremenného skeletu.

Flóra

Ide o lesné územie s teplomilným charakterom vegetácie. Vzhľadom na vlastnosti geologického podložia je charakter vegetácie jednotvárny a na množstvo a pestrosť druhov chudobný. Bylinné poschodie kyslých dubových bučín tvoria napr. čermel' lúčny (*Melampyrum pratense*), brusnica čučoriedková (*Vaccinium myrtillus*), metluška krivolaká (*Avenella flexuosa*).

V západnej polovici územia v poraste s dominanciou jedle bielej prevládajú druhy ako napr. veľmi hojná ostružina srstnatá (*Rubus hirsutus*), starček hájny (*Senecio nemorensis*), nátržník priamy (*Potentilla recta*), kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), papradka samičia (*Athyrium filix-femina*) a iné. Väčšina z uvedených druhov rastie aj na skalných častiach územia s porastami s prevahou duba.

Lesy/biotopy

Územie Ponickej dúbravy sa nachádza na rozhraní 3. (bukovo-dubového) a 4. (bukového) lesného vegetačného stupňa. Vegetačný kryt v CHÚ je teplomilného charakteru. Vzhľadom na vlastnosti geologického podložia je veľmi homogénny, čo do množstva a pestrosti druhov chudobný. Lesné porasty sú značne vekovo rozrôznené, najstaršie dreviny dosahujú vek až 170 rokov.

Z hľadiska ochrany prírody sú najpozoruhodnejšie porasty vyskytujúce sa v severovýchodnej tretine územia. Charakterom sa približujú skalnej lesostepi. Prevládajúcou drevinou je tu dub zimný (*Quercus petrea*) zakrpateného vzrastu. Pomiestne, najmä okrajmi sú primiešané jedľa biela (*Abies alba*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek obyčajný (*Picea abies*). Buk lesný (*Fagus sylvatica*) bol na týchto extrémnych stanovištiach vytlačený dubom. V krovinnom poschodie sa uplatňuje najmä krušina jelšová (*Frangula alnus*). V podraste dominuje brusnica čučoriedková (*Vaccinium myrtillus*).

V západnej a centrálnej tretine územia sa nachádzajú porasty s prevahou jedle bielej (*Abies alba*), v menšej miere sú zastúpené buk lesný (*Fagus sylvatica*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), lípa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*). Oproti porastom s *Quercus petrea* je tu lepšie vyvinuté krovité poschodie so zemolezom čiernym (*Lonicera niger*), vŕbou rakytou (*Salix caprea*), lieskou obyčajnou (*Corylus avellana*) a juvenilným štádiom jedle bielej (*Abies alba*), smrekom obyčajným (*Picea abies*), hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*) a bukom lesným (*Fagus sylvatica*).

Predovšetkým v západnej tretine územia je neprirodzene vysoké zastúpenie jedle, smreka a borovice na úkor buka. Z uvedeného dôvodu sú tieto časti lesných porastov považované za tzv. „biotop nepôvodných drevín“ – biotop X9.

Po vyčlenení západnej časti CHÚ ako biotopu nepôvodných drevín, boli v území vymapované tri druhy biotopov európskeho významu:

91I0 Sucho a kyslomilné dubové lesy – časť B (Ls3.5.2)

Prioritný biotop, nachádza sa v SV časti územia. V podraste dominuje *Vaccinium myrtillus*, z ďalších druhov boli zaznamenané: *Festuca ovina*, *Genista pilosa*, *Luzula luzuloides*, *Melampyrum pratense*.

9110 Kyslomilné bukové lesy (Ls5.2)

Biotop sa nachádza v centrálnej a východnej časti územia. Prirodzene sa prelínajú s biotopmi Ls3.5.2 (vo východnej časti) a s Ls5.1 (v centrálnej časti). V podraste boli zaznamenané: *Oxalis acetosella*, *Maianthemum bifolium*, *Vaccinium myrtillus*, *Polygonatum verticillatum*.

9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy (Ls5.1)

Biotop sa nachádza v centrálnej časti územia v miestach s vyšším zastúpením buka a nižším zastúpením jedle a smreka. Biotop sa fragmentovito strieda s biotopom Ls5.2.

V podraste boli zaznamenané: *Rubus caesius*, *Prenanthes purpurea*, *Dryopteris filix-mas*, *Galium odoratum*, *Rubus idaeus*, *Geranium robertianum*, *Senecio ovatus*.

Sumárny prehľad vyčlenených biotopov:

biotop	Výmera (ha)
9110/Ls5.2 + 9130/Ls5.1 (komplex)	9,7660
91I0/Ls3.5.2	2,6416
nezaradený biotop	0,8724

Fauna

Podľa ČEPELÁKA, J. (in KOL., 1980) patrí územie zoogeograficky do provincie Karpát, oblasti Západných Karpát, vnútorného obvodu a južného okrsku. Fauna národnej prírodnej rezervácie Ponická dúbrava má charakter zachovaných a druhovo početných zoocenóz západokarpatských zmiešaných lesov podhorského až horského stupňa.

Ďalej uvedený prehľad zistených druhov stavovcov vychádza z údajov projektu (návrhu) ochrany chráneného územia (CHÚ) – KOL., 1982, terénnych poznatkov z r. 2013 a 2014 (ŠOP SR, Správa CHKO Poľana, Zvolen) a ďalších údajov uložených v rezervačnej knihe CHÚ (manuscript, archív ŠOP SR, Správy CHKO Poľana, Zvolen).

Z obojživelníkov a plazov bol v samotnom CHÚ zaevidovaný len okrajový výskyt skokana hnedého (*Rana temporaria*) v južnej časti územia blízko potoka Zolná.

Z avifauny uvádzame hniezdny a prechodný (potrava, úkryt) výskyt nasledovných druhov (niektoré druhy evidované v najbližšom okolí rezervácie): sova lesná (*Strix aluco*), kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), myšiak lesný (*Buteo buteo*) – prelety, jariabok lesný (*Tetrastes bonasia*), holub hrivnák (*Columba palumbus*) – hlasové prejavy v okolí rezervácie, holub plúžik (*Columba oenas*) – hlasové prejavy, ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), žlna zelená (*Picus viridis*) – potok Zolná, ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*), straka čiernozobá (*Pica pica*), krkavec čierny (*Corvus corax*) – prelety, orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*), škorec lesklý (*Sturnus vulgaris*), penica čiernohlavá

(*Sylvia atricapilla*), penica popolavá (*Sylvia curruca*), slávik červienka (*Erithacus rubecula*), glezg hrubozobý (*Coccothraustes coccothraustes*), žltochvost domový (*Phoenicurus ochrurus*) – okrajový výskyt, žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), drozd plavý (*Turdus philomelos*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd čvíkotavý (*Turdus pilaris*) – potok Zolná, drozd trskotavý (*Turdus viscivorus*), sýkorka bielolíca (*Parus major*), sýkorka belasá (*P. coeruleus*), sýkorka uhliarka (*Parus ater*), kolibkarik čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibkárik sykavý (*Phylloscopus sibilatrix*), kolibkárik spevavý (*Phylloscopus trochilus*), ľabtuška lesná (*Anthus trivialis*), brhlík lesný (*Sitta europaea*), stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), stehlík zelený (*Carduelis chloris*), stehlík čížavý (*Carduelis spinus*), pinka lesná (*Fringilla coelebs*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), strnádka žltá (*Emberiza citrinella*), oriešok hnedý (*Troglodytes troglodytes*).

Faunu vtákov dopĺňajú aj okrajové druhy výrazne potravne viazané na potok Zolná (južný okraj CHÚ) – škorec vodný (*Cinclus cinclus*) a trasochvost horský (*Motacilla cinerea*). V širšom okolí sme evidovali prelety bociana čierneho (*Ciconia nigra*) – viac rokov evidované hniezdenie vo Veľkej doline a orla krikľavého (*Aquila pomarina*).

Z cicavcov sa vrátane širšieho okolia v CHÚ vyskytuje bežná poľovná zver (jeleň lesný, srnec lesný, diviak lesný), z mäsožravcov líška hrdzavá, kuna lesná, jazvec lesný, potenciálny prechod vlka dravého, rysa ostrovida a medveďa hnedého. Z hlodavcov je overený výskyt veverice stromovej (*Sciurus vulgaris*), prieskum drobných zemných cicavcov nebol realizovaný, je predpokladaný výskyt bežných druhov (*Sorex araneus*, *Sorex minutus*, *Clethrionomys glareolus*, *Apodemus flavicollis*), výskyt ježa bledého (*Erinaceus concolor*). V projekte návrhu ochrany (KOL., 1982) je spomenutý nález kadáveru piskora vrchovského (*Sorex alpinus*) – montánny druh.

Poznanie fauny bezstavovcov je obmedzené, v chránenom území neboli zatiaľ vykonaný cielený systematický prieskum. Nasledujúce poznatky o zastúpení chrobákov (*Coleoptera*) sú prevzaté zo správy WIEZIKA (2014), prieskum vykonal v r. 2013-2014 so zameraním na saproxylické druhy chrobákov. Bolo zaevidované relatívne pestré spoločenstvo citlivých druhov viazaných na mŕtve drevo.

Z európsky významných druhov sa na lokalite vyskytuje v hojnom počte *Cucujus cinnaberinus*, podarilo sa zaznamenať aj citlivý druh *Rhysodes sulcatus*. Obidva druhy sa tu vyskytujú relatívne hojne, možno konštatovať priaznivý stav ich populácií. Pozoruhodný je výskyt až štyroch druhov zaradených medzi pralesné indikátory prvej kategórie, a ďalších 12 indikátorov druhej kategórie, z nich za najdôležitejšie sa považujú *Pteryngium crenatum*, *Eurythyrea austriaca*, *Leiesthes seminiger*, *Halomenus axillaris* a *Platydema dejeani* (Tab. 3). Z nehodnotených druhov stojí za pozornosť potvrdený výskyt *Idolus picipennis* a *Procraeus tibialis*. Historický výskyt bioindikačne významných dubinových druhov (dáždnikové druhy) *Cerambyx cerdo* a *Lucanus cervus* v r. 2013 a 2014 neboli potvrdené čerstvými pobytovými znakmi ani priamym pozorovaním. POTOCKÝ (in verb. 2013-4) uvádzal nálezy starých otvorov vyletených imág *Cerambyx cerdo* na štyroch starých duboch. Úlohu zohráva asi aj skutočnosť, že plocha dubiny v území je v súčasnosti už izolovaná, lokalitne extrémna. Je reálny predpoklad, že vzhľadom na uvádzané historické výskypy týchto dvoch druhov, boli v minulosti v okolí Ponickej dúbravy viaceré enklávy dubových porastov, a teda aj zoocenózy teplomilných druhov entomofauny. V lesných porastoch s výrazným zastúpením jedle boli evidované viaceré druhy poukazujúce na zachovanosť lesného kontinua týchto spoločenstiev a vhodnú štruktúru komplexu mŕtveho dreva (najmä *Leiesthes seminiger*, *Halomenus axillaris*).

Tab. Zoznam ekosozologicky hodnotených a faunisticky významných saproxylických druhov chrobákov ÚEV Ponická dúbrava (WIEZIK, 2014).

Druh	čeľad	Status
<i>Rhysodes sulcatus</i> (Fabricius, 1787)	Rhisodidae	1, VU, Bern2, HD2
<i>Ceruchus chrysomelinus</i> (Hochenwarth, 1785)	Lucanidae	2, LR
<i>Synodendron cylindricum</i> (Linnaeus, 1758)		2, LR
<i>Pteryngium crenatum</i> (Fabricius, 1798)	Cryptophagidae	2
<i>Ipidia binotata</i> Reitter, 1875	Nitidulidae	2
<i>Cyllodes ater</i> (Herbst, 1792)		2
<i>Eurythyrea austriaca</i> (Linnaeus, 1767)	Buprestidae	2, VU
<i>Idolus picipennis</i> (Bach, 1852)	Elateridae	
<i>Procræerus tibialis</i> (Boisduval et Lacordaire, 1835)		
<i>Lacon lepidopterus</i> (Panzer, 1801)		1, VU, NV
<i>Peltis grossum</i> (Linnaeus, 1758)	Trogossitidea	2, LR
<i>Thymalus limbatus</i> (Fabricius, 1787)		2
<i>Cucujus cinnaberinus</i> (Scopoli, 1763)	Cucujidae	LR:nt, HD2, HD4
<i>Leiesthes seminiger</i> (Gyllenhal, 1808)	Endomychidae	2, VU
<i>Sphaerosoma pilosum</i> (Panzer, 1793)		
<i>Halomenus axillaris</i> (Illiger, 1807)	Melandryidae	2, VU
<i>Serropalpus barbatus</i> (Schaller, 1783)		
<i>Pycnomerus terebrans</i> (A.G. Olivier, 1790)	Colydiidae	2, VU
<i>Platydema dejeani</i> Castelnau et Brûlé, 1831	Tenebrionidae	2, VU
<i>Bolitophagus interruptus</i> (Illiger, 1800)		1, VU
<i>Prostomis mandibularis</i> (Fabricius, 1801)	Prostomidae	1, VU
<i>Curimopsis monticola</i> (Franz, 1967)	Byrrhidae	

Vysvetlivky: Zaradenie do kategórií ohrozenia a európskych smerníc na základe červeného zoznamu chrobákov Slovenska (FRANC, HOLECOVÁ 2001), 1, 2 – indikačná hodnota druhu vo vzťahu k pralesom (sensu OLŠOVSKÝ, POTOCKÝ: Zoznam druhov chrobákov viazaných na pralesy: in JASÍK, POLÁK, 2011), NV – chránený druh národného významu.

V rámci navrhovaných opatrení v programe starostlivosti NPR Ponická dúbrava nie sú potrebné špecifické opatrenia vo väzbe na ochranu fauny (zoocenóz).

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Územie bolo pôvodne vyhlásené za účelom „zachovania prirodzených spoločenstiev kyslých dubových bučín na kremencoch v morfologicky pestrých podmienkach, štúdium vitality jedle a ochrany dutinových hniezdičov a ostatných chránených druhov fauny“ (údaje z rezervačnej knihy chráneného územia – staršie dokumenty o vyhlásení jedného z najstarších chránených území na Slovensku, dokumentácia ŠOP SR, Správy CHKO Poľana vo Zvolene).

Dôvodom ochrany vo väzbe na územie európskeho významu sú **biotopy európskeho významu:**

Ls5.2 – Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.1 – Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130) a prioritný biotop Ls3.5.2 – Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku /Sucho a kyslomilné dubové lesy – časť B (91I0*) a

biotopy druhov európskeho významu: medved' hnedy (Ursus arctos), rys ostrovid (Lynx lynx).

Popri prírodných hodnotách územia z pohľadu vedeckého a enviromentálno-výchovného je nezanedbateľný aj kultúrny význam Ponickej dúbravy, jedného z najstarších chránených území na Slovensku.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorit ochrany

Územie je podľa zákona chránené v najvyššom – 5. stupni ochrany, ponechané na samovývoj. Prioritou je zachovanie predmetu ochrany v území. Vychádzajúc z doterajších údajov získaných priebežnou kontrolou CHÚ, z mapovania biotopov, mapovania a monitorovania druhov, je stav vyššie uvedených chránených prírodných hodnôt územia v relatívne dobrom stave. Na juhozápadnej hranici chráneného územia – na kontakte s intravilánom Ponickej Huty je už veľa rokov kolízna plocha (ohrozovanie majetku, zdravia a životov tam bývajúcich občanov). Tu bol vyčlenený osobitný ekologicko-funkčný priestor (EFP2 – dve menšie plochy) s vydiferencovaním manažmentu za účelom neohrozovania majetku a zdravia a životov.

Hodnotenie stavu biotopov európskeho významu, ktoré sú uvedené ako predmet ochrany podľa štandardných dátových formulárov (SDF).

Hodnotenie biotopov							
biotop	reprezentatívnosť na lokalite	relatívna rozloha na lokalite	zachovanosť na lokalite	stav biotopu v území	stav biotopu v bioregiónu	cieľ ochrany	priorita
Ls.5.2 9110	B	C	B	B	U1	nutné zlepšenie stavu v území	stredná
Ls.5.1 9130	B	C	B	B	FV	nutné zlepšenie stavu v území	stredná
Ls3.5.2 91I0	B	C	B	B	FV	nutné zlepšenie stavu v území	stredná

Vysvetlivky k tabuľke:

A – priaznivý – výborný, B – priaznivý – dobrý, C – nepriaznivý – narušený, D – nepriaznivý – nevyhovujúci
FV – priaznivý, U1 – nepriaznivý – nevyhovujúci, U2 – nepriaznivý – zlý (Polák, Saxa 2005)

Nastavenie priority cieľa ochrany je vo väzbe na stav biotopu v bioregiónu, tzn. v týchto konkrétnych prípadoch, keď je stav biotopu v celom bioregiónu nepriaznivý – zlý, je najvyššia priorita v rámci celého bioregiónu stav biotopu zlepšiť. Konkrétny cieľ ochrany je viazaný na stav biotopu v území. V prípade stavu biotopu priaznivý - výborný, je potrebné tento stav udržať, aby prípadné zhoršenie nemalo vplyv na celkové hodnotenie stavu biotopu v bioregiónu a v ostatných prípadoch je potrebné dosiahnuť zlepšenia stavu v území, čo môže prispieť k zlepšeniu stavu biotopu v bioregiónu.

Grafické znázornenie v tabuľke je vo forme „semafórových farieb“ – zelená znamená, že situácia je v poriadku, oranžová znamená stav pohotovosti, červená – pozor, situáciu je potrebné riešiť.

Vo vyššie uvedenej tabuľke sú uvedené dva biotopy (9110 a 9130), ktoré sú v štandardných dátových formulároch (SDF). V tomto programe starostlivosti je uvedený ako predmet ochrany aj prioritný biotop 91I0 (Ls3.5.2), ktorý nie je v SDF, ale v tabuľke je uvedený. Biotop 9110, ako sme si overili pri monitoringu v rokoch 2014-2015, nie je možné samostatne plošne vylísiť, prelína sa s biotopom 9130 (Ls.5.1). V celi ochrany v tabuľke je uvedené *nutné zlepšenie stavu v území*. NPR Ponická dúbrava patrí spolu s NPR Príboj v pôsobnosti Správy NP Nízke Tatry k najstarším chráneným územiam na Slovensku a má predovšetkým kultúrno-historickú hodnotu. Vychádzajúc z doterajšieho monitoringu nie je reálny

predpoklad zhoršenia uvedených biotopov pri dodržiavaní nižšie uvedených opatrení.

Poznámka: biotop 91I0/Ls3.5.2 je podľa najnovších výsledkov mapovania a monitoringu v percentuálnom zastúpení približne 21 % (podľa tabuľky sumárneho prehľadu vyčlenených biotopov časti *Biotopy*).

Hodnotenie stavu druhov európskeho významu, ktoré sú uvedené ako predmet ochrany podľa štandardných dátových formulárov (SDF).

V SDF sú uvedené druhy európskeho významu – veľké šelmy *Ursus arctos* a *Lynx lynx*, ktorých výskyt je viazaný na širšie územie vrátane Ponickej dúbravy. Systematický monitoring týchto druhov (aj sčítavacích akcií) je vzhľadom na ich plošné nároky prežívania a reprodukcie aktuálnej vo veľkých územiach, napr. vo veľkoplošných chránených územiach (CHKO Poľana a iné) a v rozsiahlych územiach európskeho významu.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Ďalej sú z tohto územia uvedené aj nasledovné druhy európskeho významu – *Rhysodes sulcatus* a *Cucujus cinnaberinus*, ktoré nie sú predmetom ochrany územia (poznatky z neskorších monitoringov). Uvedené druhy sú v CHÚ početné, bez ohrozenia a zachovaním aktuálnych biotopov (čo bude podmienené realizáciou nižšie uvedených opatrení), bude ich priaznivý stav aj nasledujúcich rokoch zabezpečený.

1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

Predmetom ochrany je podľa platného programu starostlivosti o les (2010 – 2019), dielec č. 5135, čiastková plocha A a B, v kategórii ochranný les, režim *bez zásahu*, súčasťou sú ostatné lesné plochy 5085 a 5086. Vylíšenie biotopov a ich stav je uvedený kapitolách 1.6.1 Prírodné pomery – v časti *Lesy/biotopy* a v 1.6.2 *Stručný opis predmetu ochrany*.

Prehľad lesných pozemkov podľa lesného hospodárskeho plánu a kategórie lesov:

Lesný celok (LC): Slovenská Ľupča

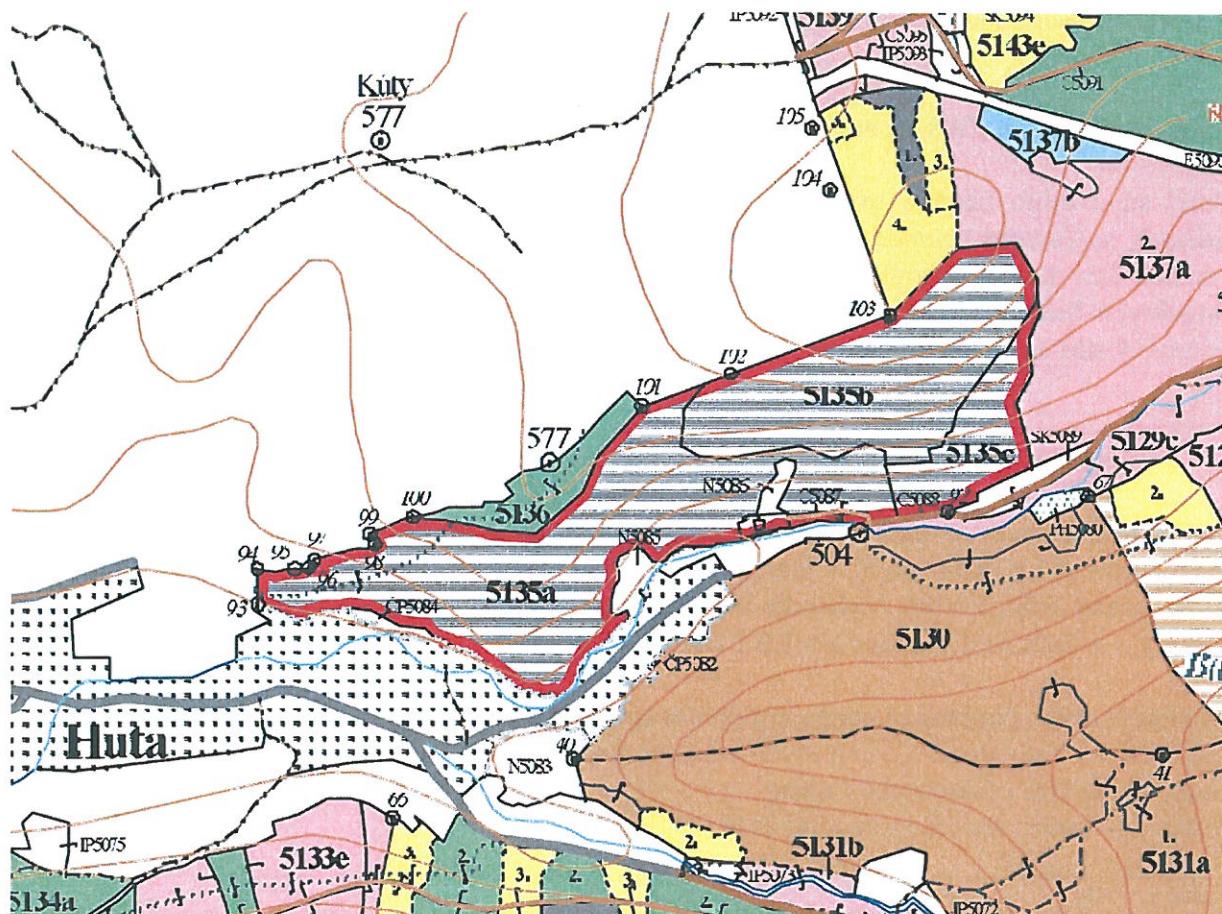
Platnosť programu starostlivosti o les: 2010 – 2019

Stav údajov k: 2010

Lesné porasty						
Číslo dielca/čiastkovej plochy	Výmera (ha)	Kategória lesa	Vek porastu	Parcela/y	Vlastník	Správca, nájomca, alebo iná oprávnená osoba
5135/A	7,8979	ochranný	170 a 35 - dvojetážový	2861/1-C, časť	List vlastníctva nezaložený	Lesy SR, š. p. Banská Bystrica
5135/B	4,96	ochranný	150 a 85 - dvojetážový	2861/1-C, časť	List vlastníctva nezaložený	Lesy SR, š. p. Banská Bystrica

Ostatné plochy					
Číslo plochy	Výmera (ha)	Druh les. pozemku	Parcela/y	Vlastník	Správca, nájomca, alebo iná oprávnená osoba
5085	0,2627	Neúrodné lesné pozemky	2861/1-C, časť	List vlastníctva nezaložený	Lesy SR, š.p. Banská Bystrica
5086	0,1448	Neúrodné lesné pozemky	2861/1-C, časť	List vlastníctva nezaložený	Lesy SR, š.p. Banská Bystrica

Sumárna výmera podľa lesníckych podkladov: 13,2654 ha

Mapa lesných porastov podľa platného PSOL (2010-19)

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia) pozitívne a negatívne faktory)

2.1. Historický kontext

Ponická dúbrava patrí spolu s chráneným územím Príboj v ochrannom pásme NP Nízke Tatry k najstarším chráneným územiam na Slovensku (prvýkrát bola vyhlásená územná ochrana územia „Ministerstvom orby“ v Budapešti v roku 1895).

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Vzhľadom na územnú ochranu v 5. stupni ochrany nie je územie lesohospodársky aktívne využívané (ponechané na samovývoj), obdobne je aj poľovné obhospodarovanie obmedzené (poľovný revír Obec Poniky). Rezerváciou ani jej okrajom nevedie značkovaný chodník, pohľadovo je územie prístupné z cesty v Ponickej Hute smerom do Veľkej doliny. Vzhľadom na svahovú exponovanosť a relatívne malú výmeru, ako aj vo väzbe na predmet a podmienky ochrany chráneného územia nie je žiaduce sprístupňovať toto územie početnou sietou značených (náučných) chodníkov. Odporučame viest' cez rezerváciu nanajvýš jeden značkovaný – náučný chodník.

Ponická dúbrava je využívaná pre vedecké, obmedzene pre kultúrno-výchovné ciele. Pozitívom rezervácie je súčasná zachovalosť ekosystémov – až na výnimku na kontakte s časťou intravilánu Ponickej Huty. Táto okrajová časť rezervácie bola a aj v súčasnosti je atakovaná (nelegálny výrub stromov a samovýroba dreva) v súvislosti s ohrozovaním majetku a zdravia miestnych tam bývajúcich občanov (potenciál pádov a zosuvov stromov), ako dôsledok bezprostredného kontaktu chráneného územia s intravilánom.

Rezervácia je označená tabuľami na západnom a východnom cípe, obvodové hranice sú vyznačené.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska ciel'ov ochrany

Chránené územie nie je zónované, celé je v piatom stupni ochrany, pričom sú v ňom vyčlenené dva ekologicko-funkčné priestory (EFP), ktoré vychádzajú zo zastúpenia fytocenologických jednotiek, vyššie uvedených priorít ochrany územia vo väzbe na predmet ochrany a požadovaného manažmentu.

EFP1 – bezzásahová časť (výmera 12,5576 ha)

Plocha je zastúpená biotopmi 9110/Ls5.2 – Kyslomilné bukové lesy, 9130/Ls5.1 – Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, 91I0/Ls3.5.2 – Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku (prioritný biotop)/Sucho a kyslomilné dubové lesy – časť B.

V EFP1 je potrebné ponechať územie na samovývoj, v podstate bez manažmentu. Vzhľadom na exponovaný terén chráneného územia a jeho využitie vo väzbe na dôvod ochrany (vedecko-výskumné ciele, kultúrno-historický význam) neodporúčame výhľadovo budovanie náučných a iných značených chodníkov cez chránené územie (ak bude výhľadovo v okolí rezervácie budovaný NCH, tak len v hraničnej línii chráneného územia).

EFP2 – dve malé plochy vyčlenené na juhozápadnej hranici územia (s výmerou 0,5112 ha a 0,3612 ha, spolu 0,8724 ha)

Plocha je zastúpená nezaradeným biotopom. Vyčlenenie EFP2 je vynútené, ako už bolo uvedené vyššie. Tu je potrebný manažment ŠOP SR v súčinnosti s lesným hospodárom (PSL, obnova PSL) s cieľom zabrániť ohrozovaniu zdravia a majetku občanov bývajúcich na

kontakte s juhozápadnou hranicou chráneného územia.

Sumárny prehľad vyčlenených EFP

EFP	Biotopy	Výmera (ha)	Výskyt v území (%)
EFP1	Ls5.2, Ls5.1, Ls3.5.2	12,4076	93,43
EFP2	Nezaradený biotop	0,8724	6,57

3. Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie

3.1. Stanovenie dlhodobých cielov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny

Na základe vyššie uvedených kapitol bol stanovený nasledovný **dlhodobý cieľ starostlivosti**:

Zachovať priaznivý stav predmetov ochrany územia a zabezpečiť ochranu zdravia a majetku občanov bývajúcich na kontakte s juhozápadnou hranicou chráneného územia.

Cieľ platí pre celé územie.

3.2. Stanovenie operatívnych cielov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny

Operatívne ciele:

1. V EFP1 zachovať stav B alebo zlepšiť do stavu A biotopy európskeho významu Ls5.2, Ls5.1 a Ls3.5.2 a udržať v území marginálny výskyt druhov živočíchov *Lynx lynx* a *Ursus arctos*.
2. V EFP2 zabezpečiť ochranu zdravia a majetku občanov bývajúcich na kontakte s juhozápadnou hranicou chráneného územia.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

V chránenom území platí piaty stupeň, tzn. územie bez manažmentu – ponechané na samovývoj (v platnom PSL je predpis „bezzásahový režim“).

Na dvoch malých vymedzených plochách na kontakte s intravilánom Ponickej Huty (vyčlenený EFP2) je vynútený manažment (za účelom ochrany zdravia a majetku občanov), ako je uvedené vyššie v operatívnom celi 2. Nakoľko je v platnom PSL na roky 2010 až 2019 stanovený bezzásahový režim, môžu byť zmeny za účelom realizácie opatrení vykonané len po zmene v PSL alebo jeho upravením pri obnove PSL.

V ochrannom pásme územia v súčasne platnom PSL nie je plánovaná obnovná ťažba. Zmenu hospodárenia na účelový výber bude potenciálne možné docieliť len pri obnove PSL, ak sa ŠOP SR so správcom lesných porastov takto dohodne.

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za plnenie opatrení, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia sú navrhnuté na obdobie rokov 2017-2046.

Operatívny cieľ 1: V EFP1 zachovať stav B alebo zlepšiť do stavu A biotopy európskeho významu Ls5.2, Ls5.1 a Ls3.5.2 a udržať v území marginálny výskyt druhov živočíchov <i>Lynx lynx</i> a <i>Ursus arctos</i> .						
Merateľný indikátor plnenia: v roku 2046 zachovaný stav B, alebo dosiahnutý stav A biotopov Ls5.2, Ls5.1 a Ls3.5.2, udržané podmienky pre výskyt druhov <i>Lynx lynx</i> a <i>Ursus arctos</i>						
Opatrenie 1.1	Zabezpečiť vhodný manažment na udržanie priaznivého stavu lesných biotopov					
	Merateľný ukazovateľ plnenia: v území realizovaný vhodný manažment					
Aktivita	opis aktivity	výstup-indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
1.1.1	ponechať plochu EFP1 bez manažmentu – na samovývoj pri každej obnove PSL	platný PSL s režimom bezzásah v rámci EFP1	trvalý	ŠOP SR Lesy SR, š.p. B. Bystrica	rozpočet ŠOP SR	EFP 1
1.1.2	pri obnove PSL rokovať so správcom a vlastníkom pozemkov o návrhu takého spôsobu hospodárenia v porastoch v rámci ochranného pásma NPR, aby sa nevytvárali otvorené porastové steny na hranici rezervácie	schválený PSL s návrhom takých modelov hospodárenia v porastoch 5136, 5137a, 5129c a 5130 - bez vzniku otvorených porastových stien na hranici NPR.	2017-2019, 2027-2029, 2037-2039	ŠOP SR	rozpočet ŠOP SR	OP NPR
1.1.3	v ochrannom pásme chráneného územia hospodáriť podľa schváleného PSL, na základe rokovaní v rámci aktivity 1.1.2	uplatňovanie takého spôsobu hospodárenia v OP NPR, aby sa nevytvárali otvorené porastové steny na hranici NPR	trvalý (v závislosti od schválenej PSL)	Lesy SR, š.p. B. Bystrica, iní vlastníci pozemkov v OP NPR	rozpočet Lesov SR, š.p.	OP NPR
Opatrenie 1.2	Zabezpečiť kontinuitu získavania botanických informácií o chránenom území a informácií o vybraných skupinách živočíchov					
	Merateľný indikátor: aktuálne údaje o druhoch vyskytujúcich sa v území					
Aktivita	opis aktivity	výstup-indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
1.2.1	Zabezpečiť komplexný (systematický) botanický výskum cievnatých aj výtrusných rastlín	Údaje o výskytre druhov a záznamy v KIMS	2017-2046	ŠOP SR	rozpočet ŠOP SR, príp. iné zdroje	EFP 1 a 2
1.2.2.	Monitoring stavu biotopov v území, tvoriacich predmety ochrany	Údaje z monitoringu, záznamy v KIMS	2017-2046	ŠOP SR	rozpočet ŠOP SR, príp. iné zdroje	EFP 1 a 2

		a zhodnotený stav biotopov				
1.2.3	Zabezpečiť komplexný výskum mäkkýšov (<i>Mollusca</i>), pavúkov (<i>Arachnoidea</i>) a iných vybraných skupín živočíchov	Údaje o výskyte druhov a záznamy v KIMS	2017-2046	ŠOP SR	rozpočet ŠOP SR, príp. iné zdroje	EFP 1 a 2
Operatívny cieľ 2: V EFP2 zabezpečiť ochranu zdravia a majetku občanov bývajúcich na kontakte s juhozápadnou hranicou chráneného územia.						
Merateľný indikátor plnenia: zabezpečená ochrana zdravia a majetku občanov – územie zabezpečené pred náhlymi pádmi alebo zosunmi stromov						
Opatrenie 2.1	Navrhnutý systém opatrení na zabezpečenie cieľa – ochrana majetku a zdravia občanov obce					
	Merateľný indikátor: nezaznamenané poškodenia majetku alebo zdravia obyvateľov					
Aktivita	opis aktivity	výstup-indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
2.1.1.	Pravidelný monitoring stavu územia, v akútnejch prípadoch aj operatívna komisionálna obhliadka stavu územia lesným hospodárom v súčinnosti s odbornou organizáciou a štátnej správou ochrany prírody a krajiny a aktuálnych vlastníkov (užívateľov) nehnuteľností	realizované kontroly územia	2017-2046	ŠOP SR, (príp. spolupráca s Lesmi SR, š.p. B. Bystrica)	rozpočet ŠOP SR, príp. iné zdroje	EFP 2
2.1.2	V prípade potreby zabezpečenie realizácie manažmentu na odstránenie ohrozenia majetku a zdravia obyvateľov – na základe zistených skutočností z aktivity 2.1.1	Odstránenie ohrozenia zdravia a majetku obyvateľov – správy z riešenia situácie, fotodokumentácia	2017-2046 (podľa potreby)	ŠOP SR, (príp. spolupráca s Lesmi SR, š.p. B. Bystrica)	rozpočet ŠOP SR, príp. iné zdroje	EFP 2
2.1.3	V budúcnosti zabezpečiť zonáciu územia a vyčlenenie EFP2 ako samostatnej zóny B – so 4.stupňom ochrany	Schválený projekt ochrany s vyčlenenou zónou A a B	2017-2046	ŠOP SR	Rozpočet ŠOP SR	EFP 2

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Plnenie aktivít by malo byť kontrolované podľa termínov v harmonograme navrhovaných opatrení (kapitola 3.4.) naplnením výstupu aktivity podľa stanoveného indikátora. Kontrola bude realizovaná samostatnou na to ustanovenou komisiou, v ktorej budú zástupcovia všetkých zainteresovaných subjektov. Termíny odpočtu budú nastavené logicky v termínoch, kedy je možné kontrolovať výstupy. V tabuľke je vyznačené predpokladané trvanie aktivity znakom x pre príslušný rok, ak je poličko tabuľky červene vyfarbené je v danom roku pri aktívite predpokladaný kontrolovateľný výstup. Aktivita 1.1 (EFP1) v piatom stupni bude bez aktivít.

Harmonogram aktivít a dosiahnutých výstupov.

Opatrenie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046
1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		

Výstupom kontroly bude správa o vykonanej kontrole, ktorá bude odoslaná orgánu ochrany prírody, ktorý schvaľuje program starostlivosti o chránené územie s prípadnými návrhmi na modifikáciu programu starostlivosti podľa výsledkov riešených aktivít. Modifikácie budú považované za dodatky programu starostlivosti a po prerokovaní a schválení orgánom ochrany prírody sa stanú integrálnou súčasťou programu starostlivosti.

5. Použité podklady a zdroje informácií

- KOL., 1980: Atlas Slovenskej socialistickej republiky, SAV a SÚGK, 1. vyd., Bratislava, 296 pp.
- KOL.1982: Projekt ŠPR Ponická dúbrava, manuscript, archív ŠOP SR, Správa CHKO Poľana, Zvolen
- BALÁT, F., 1986: Klíč k určování našich ptáků v přírodě, Academia, Praha
- JASÍK, M., POLÁK, P., (eds.), 2011: Pralesy Slovenska.FSC Slovensko, Banská Bystrica, 228 strán
- HOLECOVÁ, M., FRANC. V., 2001: Červený (ekosozologický) zoznam chrobákov (Coleoptera) Slovenska: 110.128. In: Baláž, D., Marhold, K. & Urban, P. (eds.): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. ochrana prírody, 20 (Suppl.), 160 pp.
- KAUTMAN, J., BARTÍK, I., URBAN, P., 2001: Červený (ekosozologický) zoznam obojživelníkov (Amphibia) Slovenska: 146.147. In: Baláž, D., Marhold, K. & Urban, P. (eds.): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. ochrana prírody, 20 (Suppl.), 160 pp.
- KAUTMAN, J., BARTÍK, I., URBAN, P., 2001: Červený (ekosozologický) zoznam plazov (Reptilia) Slovenska: 148-149. In: Baláž, D., Marhold, K. & Urban, P. (eds.): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. ochrana prírody, 20 (Suppl.), 160 pp.
- KRIŠTÍN, A., KOČIAN, L., RÁC, P., 2001: Červený (ekosozologický) zoznam vtákov (Aves) Slovenska: 150-153. In: Baláž, D., Marhold, K. & Urban, P. (eds.): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. ochrana prírody, 20 (Suppl.), 160 pp.
- VICENÍKOVÁ, A., POLÁK, P., (eds.), 2003: Európsky významné biotopy na Slovensku, ŠOP SR, B. Bystrica v spolupráci s Daphne – Inštitútom aplikovanej ekológie
- STANOVÁ, V., VALACHOVIČ, M.(EDS), 2002: Katalóg biotopov Slovenska, Daphne – Inštitút pre aklikovanú ekológiu vydal pre ŠOP SR B. Bystrica
- ŽIAK, D., URBAN, P., 2001: Červený (ekosozologický) zoznam cicavcov (Mammalia) Slovenska: 154-156. In: Baláž, D., Marhold, K. & Urban, P. (eds.): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. ochrana prírody, 20 (Suppl.), 160 pp.
- BURKOVSKÝ, J., 1986: 90 rokov ŠPR Príboj a Ponická dúbrava, Pamiatky a prírody, 1/1986, 23-26
- WIEZIK, M., 2014: Ekosozologicky a faunisticky významné saproxylické druhy chrobákov vybraných území európskeho významu v územnej pôsobnosti Správy CHKO BR Poľana, správa/manuscript, ŠOP SR, Správa CHKO Poľana, Zvolen
- KUČERA, P., Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti. Roč. 33, č. 2 (2011), s. 199-219. - Bratislava : Slovenská botanická spoločnosť SAV, 2011

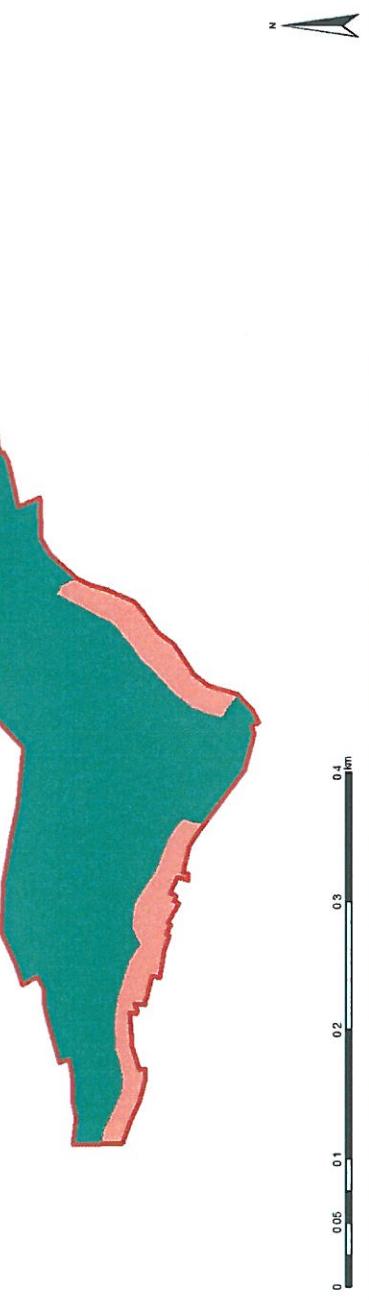
6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

Predmetom ochrany sú biotopy:

- 9110 - Kysiomilné bukové lesy
- 9130 - Bukové a jedľové kvetnaté lesy
- 9110 - Sucho a kysiomilné dubové lesy

- hranica NPR Ponická dúbrava
- 9110, 9130
- 9110
- nezaraďený biotop

6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov
Celé územie je v správe Lesov SR, š. p., B. Bystrica, OZ Slovenská L'upča, preto nie je potrebné mapu vyhotovať.

6.3. Mapa využitia územia

Celé územie je využívané ako LPF v zmysle platnej dokumentácie Programu starostlivosti o les (bez zásahu), malé územné zmeny vo využívaní (EFP2 – zóna B), ktoré budú vyžadovať zmenu predpisu LPF, sú zrejmé z mapy zón, preto nie je potrebné mapu vyhotovať.

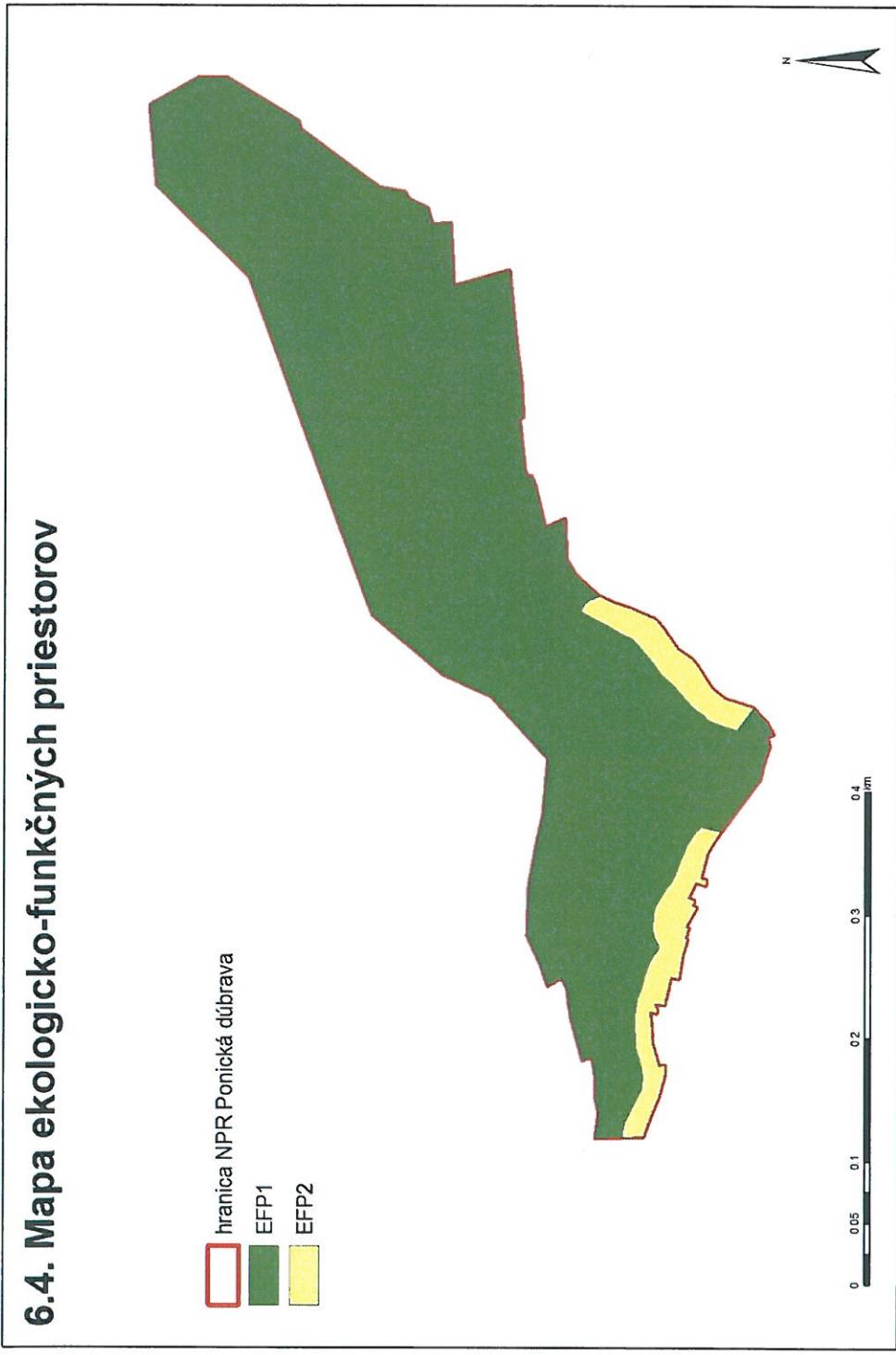
**Zoznam dotknutých obcí, okresov a samosprávnych krajov
v NPR Ponická dúbrava**

Kraj: Banskobystrický samosprávny kraj

Okres: Banská Bystrica

Obec: Poniky

6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov

Teratícké spracovanie © ŠOP SR, Správa CHKO Polana, Zvolen, 2015

6.5. Mapa zón
Územie nie je zónované.

6.6. Mapy navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRL, LPIS)
V celom EFP1 – platí využívanie bez zásahu, v EFP2, ktorú tvoria dve malé vyčlenené plochy (viď mapu EFP), sú navrhované opatrenia na ochranu zdravia a majetku občanov. Preto nie je potrebné vyhotovať samostatnú mapu navrhovaných opatrení.

6.7. Iná dokumentácia bližšie zobrazujúca stav a potrebné navrhované opatrenia (napríklad situačné náčrtky, fotodokumentácia, grafy, tabuľky) v rozsahu podľa konkrétnej situácie, rozsiahlosť územia a zložitosť problematiky
Nie je potrebná.

Zoznam vlastníkov, správcov, užívateľov v NPR Ponická dúbrava

Katastrálne územie	Parcela registra C	Číslo LV	Vlastník	Podiel	Správca
Poniky	2861/1	nezaložený	-	-	-

Katastrálne územie	Parcela registra E	Číslo LV	Vlastník	Podiel	Správca/užívateľ'
Poniky	7261/2	2944	Slovenská republika	1/1	Lesy SR, š. p., Námestie SNP 8, 974 01 Banská Bystrica

Platnosť údajov z Katastra nehnuteľností k 03.08.2017

